

Utbildningsdepartementet/Stockholm

Handläggare
Utredare Michael Erenius
Barn- och utbildningsförvaltningen
0451-26 89 86
michael.erenius@hassleholm.se

Yttrande över remissen av departementspromemorian "Nationell plan för trygghet och studiero" (Ds 2021:13)

Utbildningsdepartementet har översänt departementspromemorian "Nationell plan för trygghet och studiero" (Ds 2021:13) till Hässleholms kommun för yttrande.

Yttrande

Utredningen föreslår att: ”det ska anges i skollagen att alla elever ska tillförsäkras en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero. Med studiero ska avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det bedrivs ett förebyggande arbete på skolenheten som syftar till att skapa trygghet och studiero.”

Hässleholms kommun vill betona att det är viktigt att tydliggöra att studiero bör vara en rättighet för varje enskild elev och inte bara för kollektivet elever och Hässleholms kommun förordar därför en skrivning som lyder som följande: Med studiero ska avses att den finns goda förutsättningar för *varje enskild elev* att koncentrera sig på undervisningen. Hässleholms kommun ser det också som viktigt att tydliggöra och skilja på begreppen trygghet och studiero i enlighet med den analys som görs i utredningen. Hässleholms kommun föreslår därför en skrivning med följande lydelse: Huvudmannen ska säkerställa att det bedrivs ett förebyggande arbete på skolenheten som syftar till att skapa *både* trygghet och studiero.

Hässleholms kommun stödjer utredningens förslag om att det ska anges i skollagen att huvudmannen och rektorn utöver att följa upp utbildningen även ska analysera de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Hässleholms kommun vill dock framföra att det kan finnas behov av att ta fram ytterligare stödmaterial vad gäller särskilt analysdelen i det systematiska kvalitetsarbetet. Detta då kommunen ser att det är detta område som förskolor och skolor oftast upplever som svårast i sitt kvalitetsarbete.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Hässleholms kommun stödjer i övrigt utredarens förslag i departementspromemorian.

Ärendet

Här redovisas de förslag som utredningen ger och som Hässleholms kommun har tagit ställning till:

Utredningen föreslår att det ska anges i skollagen att alla elever ska tillförsäkras en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero och att det med studiero ska avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Vidare ska huvudmannens säkerställa att det bedrivs ett förebyggande arbete på skolenheten som syftar till att skapa trygghet och studiero. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om det förebyggande arbetet. Skälen till förslaget är att begreppen trygghet och studiero bör särskiljas i skollagen, att begreppet studiero bör definieras i skollagen, att huvudmannens ansvar för det förebyggande arbetet behöver förtydligas samt att det kan behövas ytterligare föreskrifter.

För att det systematiska kvalitetsarbetet ska förbättras och en effektiv tillsyn säkerställas föreslår utredningen att det ska anges i skollagen att huvudmannen och rektorn utöver att följa upp utbildningen även ska analysera de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas. Skälen för förslaget är att det behövs tydligare krav på att analysera resultaten samt ytterligare behov av föreskrifter om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas.

Utredningen föreslår vidare att ett föreläggande för en huvudman att fullgöra sina skyldigheter ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna. Bakgrunden till förslaget är Högsta Förvaltningsdomstolens dom sommaren 2020 där Skolinspektionen förlorade ett ärende förenat med vite då de inte angav vilka åtgärder huvudmannen skulle vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna i det systematiska kvalitetsarbetet.

Utredningen föreslår att när ett beslut av Statens skolinspektion överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt skollagen ska Skolinspektionen alltid vara motpart i domstolen. Skälet till förslaget är att det för att det allmännas intresse ska kunna beaktas fullt ut i domstolsprocessen när ett beslut av Skolinspektionen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol föreslås att myndigheten ska få ställning som motpart i domstolsprocesser enligt skollagen i samtliga fall när ett beslut av myndigheten överklagas enligt lagen

Vad gäller klagomålshantering föreslår utredningen att det i ska skollagen tydliggöras att en huvudman inom skolväsendet ska ta emot och utreda klagomål mot utbildningen och ha skriftliga rutiner för detta. Det ska vidare införas krav på att huvudmannen aktivt ska verka för att rutinerna är kända bland elever,

Barn- och utbildningsförvaltningen

vårdnadshavare och personal. Huvudmannen ska skyndsamt göra den utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet och därefter på lämpligt sätt återkoppla till den som har framfört klagomålet. Statens skolinspektion ska endast få utreda klagomål mot en utbildning inom skolväsendet om huvudmannen har fått möjlighet att hantera klagomålet och se till att nödvändiga åtgärder vidtas, eller om det finns särskilda skäl. Om Skolinspektionen inte utreder ett klagomål mot en utbildning inom skolväsendet därför att huvudmannen inte har fått möjlighet att hantera klagomålet, ska myndigheten överlämna klagomålet till huvudmannen. Skälen till förslagen är främst att huvudmannens klagomålshantering är en underutnyttjad resurs för att åtgärda brister och utveckla utbildningen samt att klagomål i så stor utsträckning som möjligt ska hanteras av huvudmannen i stället för av Skolinspektionen.

För att stödja skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare föreslår utredningen att Statens skolverk ska ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial som skolor kan använda i sin kommunikation med vårdnadshavare om vilka rättigheter och skyldigheter som skolan respektive vårdnadshavare har. Syftet med materialet ska vara att stödja ett väl fungerande samarbete mellan skola och vårdnadshavare. Skälen till förslaget är att det finns olika uppfattningar om vilka rättigheter och skyldigheter som vårdnadshavare har i förhållande till skolan och att det finns behov av ett nationellt informationsmaterial för att underlätta skolors kommunikation med vårdnadshavare.

Inom området trygghet och studiero föreslår utredningen att Statens skolverk ska tydliggöra och förstärka sin kommunikation när det gäller vilket stöd som finns för lärare och rektorer i deras arbete med att såväl förebygga som upprätthålla trygghet och studiero. Skälen till förslaget är att det behövs en tydligare ingång till befintligt stöd samt att kompetensutveckling för lärare bör vara specifikt utformad efter deras behov och utgå från en analys.

Inom samma område föreslår utredningen vidare att Statens skolverk och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att tillhandahålla kompetensutveckling för elevassistenter och annan resurspersonal. Skälen till detta förslag är att befintliga och planerade insatser på nationell nivå för att utveckla skolpersonalens kompetens i frågor som berör trygghet och studiero framför allt riktar sig till lärare och rektor. En utmaning som har lyfts vid de dialoger som har genomförts i utredningen är att det förekommer att skolor lägger ett stort ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero på elevassistenter eller annan resurspersonal, som inte alltid har den utbildning eller kompetens som behövs för ett sådant uppdrag.

Vad gäller skolans arbete med ordningsregler föreslår utredningen att det även fortsättningsvis ska vara rektorn som beslutar om skolans ordningsregler, men att det ska tydliggöras att eleverna ska vara delaktiga i både utarbetandet och i uppföljningen av ordningsreglerna. Det ska även klargöras att i uppföljningen av ordningsreglerna ingår att följa upp hur dessa följs och att analysera de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat. Ordningsreglerna och hur dessa följs ska följas upp regelbundet på varje skolenhet. Skälen till förslaget är att

Barn- och utbildningsförvaltningen

elevers delaktighet i skolans arbete med ordningsregler är viktigt för att ordningsreglerna ska följas och därmed få avsedd effekt för trygghet och studiero. Skolinspektionen och Skolverket har konstaterat att elever ofta upplever en bristande delaktighet och ibland också bristande kännedom om ordningsreglerna. Vidare är en viktig del i att säkerställa ett förebyggande arbete med väl fungerande ordningsregler att skolan regelbundet följer upp i vilken utsträckning ordningsreglerna följs.

Vidare vad gäller skolans arbete med ordningsregler föreslår utredningen att det ska förtydligas i läroplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer att rektorn har ansvar för att vårdnadshavare får information om skolans ordningsregler. Skälen till förslaget är att det är viktigt att skolan och vårdnadshavare arbetar mot samma mål, men att det kan konstateras att vårdnadshavarnas delaktighet i skolans förebyggande arbete i vissa fall inte är tillräckligt hög. Det är viktigt att eleven möter liknande förväntningar från både skolan och hemmet kring vikten av att följa ordningsreglerna.

Vad gäller användningen av mobiltelefoner föreslår utredningen att i förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer, fritidshemmet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning vid undervisningen endast förekomma

- efter lärarens instruktion i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller
- som stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. skollagen.

Rektorn eller en lärare ska få besluta om undantag för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Beslut om reglerat mobilanvändande i undervisningen och undantag från ett sådant beslut ska som huvudregel inte behöva dokumenteras och ska inte kunna överklagas genom förvaltningsbesvär. Huvudskälet till förslaget är att en reglerad användning av mobiltelefoner vid undervisningen ger bättre förutsättningar för lärande och ökad trygghet och studiero.

För att öka möjligheterna att omhänderta mobiltelefoner föreslår utredningen att i förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer, fritidshemmet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisning få omhänderta en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga störningar i undervisningen. Ett sådant föremål ska återlämnas till eleven senast i samband med att undervisningspasset har avslutats för eleven. Rektorn, en lärare eller handledare ska även få omhänderta en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a § brottsbalken eller annan kränkande fotografering eller filmning av någon som inför eller efter en idrottslektion befinner sig i ett omklädningsrum, dusch eller ett annat liknande utrymme. Ett sådant föremål ska återlämnas till eleven senast i nära anslutning till att eleven har lämnat utrymmet. Rektorn eller en lärare får även i andra fall omhänderta mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga kränkande fotografering enligt 4 kap.

Barn- och utbildningsförvaltningen

6 a § brottsbalken eller annan kränkande fotografering eller filmning. Ett sådant föremål ska återlämnas till eleven senast när skälet för omhändertagande har upphört. I förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer samt fritidshemmet ska rektorn få besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid skoldagens början och återlämnas senast vid skoldagens slut. Rektorn eller en lärare ska få besluta om undantag för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Nu aktuella omhändertaganden ska inte behöva dokumenteras. Det ska anges i skollagen att den befogenhet som rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisning har att från en elev omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna, även innefattar en befogenhet att omhänderta föremål som används på ett sätt som är kränkande för elever eller personal. Rektorn eller den som rektorn har bestämt ska skyndsamt anmäla till Polismyndigheten om ett föremål som har omhändertagits kan antas bli förverkat på den grunden att det har använts som hjälpmedel vid brott. Skälen för förslagen är att det idag saknas ett tydligt lagstöd för att omhänderta mobiltelefoner i förebyggande syfte. Det ska vidare vara möjligt att omhänderta mobiltelefoner för att förebygga störningar i undervisningen, för att förebygga kränkande fotografering och filmning och även för att stoppa en pågående kränkande användning. Förutsättningar för ett förebyggande omhändertagande ska också vara enkla.

För att säkerställa trygghet och studiero föreslår utredningen att det ska framgå av skollagen att all skolpersonal ska få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det ska uttryckligen anges att dessa åtgärder innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Föremål som annan skolpersonal än rektorn, en lärare eller en handledare vid fjärrundervisningar har omhändertagit med stöd dessa allmänna befogenheter och som inte omedelbart kan lämnas tillbaka, ska utan dröjsmål överlämnas till rektorn, en lärare eller en sådan handledare för prövning enligt bestämmelserna om omhändertagande av föremål. Dessa personer ska utan dröjsmål pröva ett omhändertagande av ett föremål som annan skolpersonal har gjort. Bestämmelserna om befogenheten för en handledare vid fjärrundervisning när det gäller utvisning ur undervisningslokalen och omhändertagande av föremål flyttas från bestämmelserna om skolpersonalens allmänna befogenheter till bestämmelserna om utvisning av undervisningslokalen respektive omhändertagande av föremål. Det ska liksom hittills uttryckligen anges i skollagen att en åtgärd enligt ovan endast får vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Skälen till förslaget är att all skolpersonal ska ha befogenhet att vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder till skillnad från idag. En uttrycklig befogenhet för all skolpersonal att ingripa fysiskt ska införas i skollagen så att det i en situation när ett ingripande ändå visar sig nödvändigt finns ett tydligt lagstöd för de befogenheter som gäller för personalen. Att nuvarande rättspraxis om befogenheten att ingripa fysiskt kommer till uttryck i lagtext medför att skolpersonalens befogenheter blir tydligare både för skolpersonalen och för elever och vårdnadshavare.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Utredningen föreslår att Statens skolverk ska få i uppdrag att ta fram ett stöd för skolans personal när det gäller deras befogenhet och ansvar att agera i svåra situationer. Skälen till förslaget är att det finns en osäkerhet om hur svåra situationer ska hanteras och att det behövs ett kontinuerligt utvecklingsarbete om agerande vid ordningsstörningar som inkluderar beredskap för situationer med hot och våld.

För att tillfälliga placeringar ska vara enklare att genomföra föreslår utredningen att det ska anges i skollagen att en rektor vid tillfällig omplacering inom skolenheten får besluta att eleven ska ges enskild undervisning eller undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Förutsättningarna för sådan undervisning enligt 3 kap. skollagen ska inte behöva vara uppfyllda inför ett sådant beslut. Kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att en tillfällig omplacering inom skolenheten ska få gälla under längre tid än två veckor ska tas bort. Åtgärden ska dock fortfarande inte få gälla för en längre tid än fyra veckor. Rektorn ska få besluta att tillfälligt placera en elev på en annan plats inom huvudmannens organisation om det inte är tillräckligt ingripande med tillfällig omplacering inom skolenheten, det på grund av andra omständigheter inte är möjligt att genomföra eller det är nödvändigt med hänsyn till andra elevers eller skolpersonals säkerhet. Rektorn ska också vid en tillfällig placering utanför den egna skolenheten få besluta att eleven ska ges enskild undervisning eller undervisning i en särskild undervisningsgrupp, även om förutsättningarna för sådan undervisning enligt 3 kap. skollagen inte är uppfyllda. Kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att en tillfällig placering utanför den egna skolenheten ska få gälla under längre tid än två veckor ska tas bort. Åtgärden ska dock fortfarande inte få gälla för en längre tid än fyra veckor. Skälen till förslaget är att det ska vara lättare att tillfälligt omplacera respektive tillfälligt placera en elev i upp till fyra veckor samt att det ska vara möjligt att tillfälligt placera en elev på en annan plats inom huvudmannens organisation. Vidare ska en elev få omplaceras direkt om det behövs av säkerhetsskäl.

För att det ska vara tydligt att en elev kan stängas av omedelbart när säkerheten bedöms hotad föreslår utredningen att Det ska förtydligas i skollagen att en elev i grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning kan stängas av från utbildningen, utan att mindre ingripande åtgärder först har prövats, om andra elevers eller skolpersonals säkerhet bedöms hotad.

Skollagen ska även ändras på så sätt att det, i stället för att utgöra en förutsättning för ett beslut om avstängning av en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan, ska vara en skyldighet att erbjuda eleven kompensation för den undervisning som han eller hon går miste om på grund av avstängningen. En elev i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ska fortfarande kunna stängas av helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper. En sådan elev ska också fortfarande kunna stängas av om eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande, eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling eller elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero, men det

Barn- och utbildningsförvaltningen

ska i dessa fall vara en förutsättning för avstängning att syftet med andra åtgärder inte uppnåtts. Skälet till förslaget är att det behöver förtydligas att rektorn i vissa obligatoriska skolformer omedelbart kan besluta om avstängning om säkerheten bedöms hotad, det vill säga att en elev ska kunna stängas av direkt i de frivilliga skolformerna om andra elevers eller skolpersonals säkerhet bedöms hotad.

För att underlätta beslut om avstängning i upp till två veckor i de frivilliga skolformerna föreslår utredningen att rektorn i de frivilliga skolformerna ska kunna fatta beslut om att stänga av en elev under som längst två veckor under ett kalenderhalvår utan att beslutet behöver prövas av huvudmannen. Rektorn ska även kunna stänga av en elev från viss utbildning med praktiska inslag i de frivilliga skolformerna under som längst två veckor utan att beslutet behöver prövas av huvudmannen. Rektorn ska kunna fatta sådana beslut på samma grunder som huvudmannen och ska få besluta att besluten ska gälla omedelbart. De nya beslutsbefogenheterna ska inte kunna delegeras till någon annan. Rektorn ska informera huvudmannen när rektorn har fattat ett beslut om avstängning. Huvudmannen ska bara vara skyldig att samråda med socialnämnden inför ett beslut om avstängning av en elev i de frivilliga skolformerna om avstängningen omfattar mer än två veckor under ett kalenderhalvår och eleven är under 18 år. Socialnämnden ska informeras om ett beslut om en kortare avstängning i skolformerna om eleven är under 18 år. Skälet till förslaget är att det behöver bli enklare att besluta om avstängning i upp till två veckor i de frivilliga skolformerna.

Utredningen föreslår vidare för att tydliggöra att skollagens bestämmelser om placering av elever vid skolenheter finns på olika ställen i lagen så ska hänvisningar till lagens bestämmelser i 10 och 11 kap. om placering vid en skolenhet i grundskolan och grundsärskolan införas i anslutning till lagens bestämmelser om tillfällig omplacering och tillfällig placering utanför den egna skolenheten i 5 kap. skollagen.

Departementspromemorian i sin helhet finns tillgänglig på <https://regeringen.se/49aef0/contentassets/e5b30da29ee2427093451cab057c3436/nationell-plan-for-trygghet-och-studiero-ds-202113>.

På Barn- och utbildningsnämndens vägnar

Niklas Persson

Tf. Förvaltningschef

Barn- och utbildningsförvaltningen

Barn- och utbildningsförvaltningen

Postadress: Hässleholms kommun, 281 80 Hässleholm **Besöksadress:** Havremagasinet, Väpnareg. 13 c, Hässleholm **Telefon:** 0451-267 000 **E-post:** kommunen@hassleholm.se **Bankgiro:** 8663494 **Org. nr:** 212000-0985 **Webb:** www.hassleholm.se